

ปัญหาการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี ชั้นพนักงานสอบสวน¹

บุญคอม อรรถชาติ²

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี ชั้นพนักงานสอบสวน ซึ่งในปัจจุบันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นประเด็นสำคัญหนึ่งซึ่งมักถูกอภิปรายในสังคมอยู่เสมอ เนื่องจากการกระทำเหล่านั้นมิได้เป็นเพียงพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Behavior) ที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือบรรทัดฐานทางสังคมดังเช่นการกระทำความผิดของบุคคลทั่วไปเท่านั้น³ แต่ยังสามารถก่อให้เกิดอันตรายต่อชาติได้อีกด้วย ดังนั้น การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจึงเป็นที่สนใจของภาคส่วนต่างๆ ทั้งองค์กรของรัฐและเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนนับแต่อดีตเป็นต้นมา

สำหรับประเทศไทย ได้นำเอากฎหมายเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน มาจากประเทศทางยุโรป เช่น ประเทศอังกฤษ, สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติขึ้นในประเทศไทย จนถึงปัจจุบัน และประเด็นที่ประเทศไทยได้นำกฎหมายเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนมาใช้ในประเทศนั้น สืบเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กตามมติเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2534 โดยให้มีการตั้งข้อสงวนไว้ 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 7 เรื่องสัญชาติ ข้อ 22 เรื่องสถานะผู้ลี้ภัย และข้อ 29 เรื่องการศึกษาผู้ลี้ภัยนามคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ (นายอาสา สารสิน) ซึ่งลงนามในภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และอนุสัญญา มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 2535) จากการเข้าเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กประเทศไทย จึงมีพันธะผูกพันที่จะต้องยอมรับข้อกำหนดต่างๆตามอนุสัญญาและดำเนินการให้ความก้าวหน้าในการใช้สิทธิของเด็กอย่างเต็มที่ รวมถึงจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง และจะต้องเสนอรายงานเกี่ยวกับมาตรการต่างๆที่ได้ดำเนินการเพื่อให้เกิดสิทธิต่างๆตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญา

สำหรับงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ, 134/2 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่มีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองเด็กไม่ให้เกิดรับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดให้มีการ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี ชั้นพนักงานสอบสวน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ จตุพร วงศ์ทองสรรค์ และรองศาสตราจารย์จรัล เต้งวิทยา

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอำนาจเจริญ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ พรชัย ชันดี และคณะ. (2558). ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.

สอบสวนปากคำเด็กในชั้นสอบสวน ต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วมสอบสวนปากคำเด็กด้วย แต่จากการศึกษาพบว่า ตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว ยังไม่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างสมบูรณ์ และยังมีปัญหาในเรื่องการจำกัดประเภทคดี ที่ต้องใช้วิธีการพิเศษสำหรับสอบสวนปากคำเด็ก ปัญหาความไม่ชัดเจนแน่นอนของกฎหมาย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของพนักงานอัยการในการเข้าร่วมการสอบสวนปากคำเด็กที่ยังไม่ชัดเจนแน่นอน รวมทั้งการกำหนดตัวบุคคลที่เด็กไว้วางใจในการเข้าร่วมการสอบสวนปากคำ ประกอบกับในปัจจุบันโลกโซเชียลมีเดียได้พัฒนาการไปอย่างรวดเร็วทำให้การส่งผ่านข้อมูลทำได้โดยง่ายโดยเฉพาะภาพความรุนแรง และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่มักมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นช่วงวัยที่อยากรู้ อยากลอง และอาจนำไปสู่การบ่มเพาะระบบความคิดที่ไม่ปกติ การเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรง กระทั่งนำไปสู่แนวโน้มการก่ออาชญากรรมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การกราดยิงฝูงชน การทำร้ายบุคคลอื่นด้วยอาวุธอย่างโหดร้าย หลายกรณีนำไปสู่ความสูญเสียที่กระทบสังคมในวงกว้างตามที่ออกสื่อโทรทัศน์ วิทยุ อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเด็กและเยาวชนได้ก่อคดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายมากถึง 3,330 คดี เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีเพียง 2,098 คดี อีกทั้งยังพบว่า เด็กและเยาวชนใช้อาวุธก่อความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น สะท้อนจากคดีเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิดที่เพิ่มขึ้นจาก 876 คดี ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เป็น 1,683 คดี ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นนักเรียน ที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยเมื่อแบ่งผู้กระทำความผิดตามช่วงอายุ 27 ปี จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่มีอายุ 15 – 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 80 ขณะที่ร้อยละ 20 เป็นผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กอายุ 11 – 14 ปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2566) การที่อาชญากรรมของเด็กและเยาวชนมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง อาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยได้แก่ ปัญหาความเปราะบางของสถาบันครอบครัว ปัญหาสังคมครอบครัวไม่ดี ปัญหาในชุมชนที่อยู่อาศัย ปัญหาการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย และ ปัญหาทางจิตเวช หรือการใช้ยาเสพติด (วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 2565) จากปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อความรุนแรงโดยเด็กและเยาวชน การแก้ปัญหาก็ไม่สามารถแก้ได้โดยการดำเนินการของรัฐ หรือการลงโทษที่ตัวเด็กเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เนื่องจากสาเหตุที่เด็กก่อความรุนแรงเชื่อมโยงกับหลายปัจจัยไม่เฉพาะตัวเด็กหรือภาครัฐเท่านั้น จึงเป็นหน้าที่ของคนในสังคมที่ต้องร่วมกันป้องกันและรับมือปัญหาการก่อความรุนแรงโดยเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละพื้นที่ที่ได้แตกต่างกันออกไป

จากการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี ชั้นพนักงานสอบสวนนั้นยังมีปัญหาข้อกฎหมายหลายประการ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชนในคดีที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2533 มาตรา 75 วรรคสอง บัญญัติว่า ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมฟังอยู่ทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ ทั้งนี้เมื่อคำนึง ถึงอายุเพศ และสภาพจิตของเด็กหรือซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย แม้คดีดังกล่าวเยาวชนจะรับสารภาพและเปรียบเทียบปรับชั้นสอบสวนได้ ก็ต้องมีที่

ปรึกษากฎหมายร่วมฟังการสอบสวนปากคำทุกครั้ง จึงเป็นการยากลำบากต่อพนักงานสอบสวน ที่จะเชิญที่
 ปรึกษากฎหมาย มาร่วมฟังการสอบสวนปากคำเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีที่สามารถเปรียบเทียบปรับ
 ในชั้นสอบสวนได้ เนื่องจากคดีที่สามารถเปรียบเทียบปรับเยาวชนได้นั้น ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายจำนวน
 หลายฉบับ ซึ่งเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่มีความคิดคะนอง การกระทำผิดเด็กและเยาวชน จึงมีเกิดขึ้นเป็น
 จำนวนมากในทุกพื้นที่และอย่างต่อเนื่อง เช่น ความผิดพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 64 ความผิด
 ฐาน ผู้ได้ขับรถ โดยไม่มีใบอนุญาตขับรถ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท
 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 7 ความผิดฐาน ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่มีได้ติดแผ่นป้าย
 ทะเบียนมาใช้ในทางเดินรถ หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม มีโทษปรับสูงสุด 1,000 บาท มาตรา22 ความผิดฐาน
 ผู้ขับรถจักรยานยนต์และผู้โดยสารรถจักรยานยนต์ต้องสวมหมวกนิรภัยเพื่อป้องกันอันตรายในขณะขับขี่
 และโดยสารรถจักรยานยนต์ หากฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท และในส่วนของผู้โดยสารหากไม่สวม
 หมวกนิรภัย ผู้ขับขี่จะมีโทษปรับเป็น 2 เท่า ซึ่งความผิดที่กล่าวมา เป็นความผิดที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากใน
 ทุกพื้นที่ ซึ่งท้องที่สถานีตำรวจภูธรหลวง เยาวชนได้กระทำความผิดเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงยากแก่การ
 เชิญ คณะที่ปรึกษากฎหมายมาร่วมฟังการสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชนได้ทุกครั้ง ประกอบกับสถานี
 ตำรวจภูธรหลวงมีพื้นที่อยู่ห่างไกลจังหวัดมุกดาหาร ถึง 60 กิโลเมตร การเดินทางไปมายากลำบากถนน
 เปี้ยว เป็นพื้นที่ทุรกันดารตั้งอยู่ในหุบเขา ที่ปรึกษากฎหมายจึงไม่ยอมเดินทางมา เนื่องจากต้องเสีย
 ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง บางครั้งพนักงานสอบสวนได้ช่วยค่าน้ำมัน ที่ปรึกษากฎหมาย ด้วยงานจึงสำเร็จไป
 ได้ และปัจจุบัน หากที่ปรึกษากฎหมายมาร่วมฟังการสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชนที่ได้กระทำความผิด
 ที่สามารถเปรียบเทียบปรับชั้นสอบสวนได้ ที่ปรึกษากฎหมายไม่สามารถที่จะนำไปเบิกค่าตอบแทนได้แต่
 อย่างไม่ จึงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติมาโดยตลอด ผู้วิจัยซึ่งเป็นพนักงานสอบสวน จึงมีความเห็นควรว่า การ
 สอบสวนปากคำเด็กและเยาวชนในคดีความผิดที่สามารถเปรียบเทียบปรับในชั้นสอบสวนได้ ไม่จำเป็นต้อง
 ให้ที่ปรึกษากฎหมาย มาร่วมสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวน โดยให้ บิดา มารดา ผู้ปกครอง
 หรือบุคคลที่เด็กร้องขอ คนใดคนหนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่แทนที่ปรึกษากฎหมาย ก็ไม่เป็นการรอนสิทธิของเด็กแต่
 อย่างไม่ เนื่องจาก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กร้องขอ เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและมีความเข้าใจเด็ก
 และเยาวชนดีอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องให้ที่ปรึกษากฎหมาย มาร่วมฟังการสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชน และ
 จะเป็นการไม่เสียเวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายที่ปรึกษากฎหมายที่จะต้องเดินทางมาร่วม พนักงานสอบสวน
 จะไม่ได้เสียเวลาติดตามที่ปรึกษากฎหมาย ทั้งจะได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสะดวกรวดเร็ว มีเวลาไปปฏิบัติ
 หน้าที่ในคดีที่มีความสลับซับซ้อนที่ยุ่ยากกว่า ซึ่งการเปลี่ยนจากที่เคยให้ที่ปรึกษากฎหมายร่วมฟังการ
 สอบสวนปากคำเด็กและเยาวชน มาเป็นให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลที่เด็กร้องขอแทนนั้น ไม่เป็น
 การทำให้เด็กเสียสิทธิเสรีภาพไปกว่าเดิมแต่อย่างใด เพราะการนำบุคคลตามที่กล่าวมา แทนที่ปรึกษา
 กฎหมาย ยังเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กและเยาวชน เป็นอย่างดีอยู่แล้ว ยังเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเด็ก
 มากกว่าเดิมอีกด้วย หากภาครัฐหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ปรับปรุงแก้ไข กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ
 เด็กและเยาวชนเสียใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ของ

พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จะได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมั่นใจ สะดวกรวดเร็วถูกต้องตามระเบียบโดยไม่ต้องมาคำนึงว่าตัวเองจะปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด ซึ่งการแก้ไขปัญหาโดยการให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กร้องขอ ปฏิบัติหน้าที่แทนที่ปรึกษากฎหมายนั้น ถือได้ว่าเป็นการแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ได้เป็นอย่างดี เด็กหรือเยาวชนที่ได้กระทำความผิดก็จะไม่ถูกกีดกันจากบุคคลที่เข้าร่วมฟังการสอบสวนปากคำตน เพราะบุคคลที่ร่วมฟังการสอบสวนปากคำตน ก็คือบุคคลที่ใกล้ชิดและเป็นกันเองกับตนอยู่แล้ว การแก้ไขปัญหานี้ จึงเป็นแนวทางที่จะไม่ให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำ และกลับตนเป็นคนดีสู่สังคมต่อไป

2. ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจระงับคดีในความผิดเล็กน้อย ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เช่น ความผิดฐานเล่นการพนัน ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกสถานเบา แต่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2533 มาตรา 69/1 บัญญัติว่า ในกรณีเด็กและเยาวชน กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด โดยความผิดนั้นกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น หากเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียกเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยมาว่ากล่าวตักเตือน ถ้าเด็กสำนึกในการกระทำ และบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย สามารถดูแลเด็กได้ ก็ให้แจ้งการสอบสวนและปล่อยตัวไป ฯลฯ แต่ความผิด ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 หากเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิด ต้องถูกดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด เช่น สถานีตำรวจภูธรหลวง หากดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดฐานเล่นการพนันไพ่ ไฮโล ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกสถานเบา แต่เด็กหรือเยาวชนจะต้องถูกดำเนินคดี ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมุกดาหาร ภายใน 24 ชั่วโมง ซึ่งมีอยู่ศาลเดียวในตัวจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งสถานีตำรวจภูธรหลวงอยู่ห่างไกล ตัวจังหวัด ถึง 60 กิโลเมตร และการดำเนินคดีเด็กหรือเยาวชนมีขั้นตอนยุ่งยาก และใช้เวลานาน เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ ได้กระทำความผิดเกี่ยวกับเล่นการพนัน นำตัวผู้ใหญ่ไปเปรียบเทียบปรับที่ศาลจังหวัดก็ถือว่าสิ้นสุด ส่วนโทษจำคุกรอลงอาญาไว้ถือว่าไม่ยุ่งยาก ผู้วิจัยเห็นควรว่า หากเด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิด ฐานเล่นการพนันที่มีอัตราโทษจำคุกเพียงเล็กน้อย ควรให้อำนาจพนักงานสอบสวน เรียกเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยมาว่ากล่าวตักเตือนถ้าเด็กสำนึกในการกระทำ และบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยสามารถดูแลเด็กได้ก็ให้แจ้งการสอบสวนและปล่อยตัวไป ฯลฯ ตามมาตรา 69/1 โดยบัญญัติความผิดเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันที่มีอัตราโทษจำคุกเพียงเล็กน้อย ตาม พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ.2478 เข้าไปใน มาตรา 69/1 ว่า ในกรณีเด็กหรือเยาวชน กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด โดยความผิดนั้นกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น “และเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันที่มีอัตราโทษจำคุกเพียงเล็กน้อย” หากเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียกเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยมาว่ากล่าวตักเตือน ถ้าเด็กสำนึกในการกระทำ และบิดามารดา

ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์กร ซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย สามารถดูแลเด็กได้ก็ให้แจ้งการสอบสวนและปล่อยตัวไป ฯลฯ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความยุ่งยากต่อพนักงานสอบสวน ที่จะต้องนำตัวเด็กและเยาวชนไปตรวจสอบการจับที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ภายใน 24 ชั่วโมง และพนักงานสอบสวนจะได้มีเวลาไปทำคดีอื่นที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นกว่า ประกอบกับพนักงานสอบสวนมีอัตรากำลังไม่เพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก และเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกธรรมชาติและความสะดวกต่อเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษา จะได้มีเวลาไปศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จได้ไม่ต้องเสียประวัติ และออกมาเป็นกำลังหลักของประเทศชาติในอนาคตต่อไป

3. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมเด็กและเยาวชน ระหว่างสอบสวน พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 บัญญัติว่า ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันทีทั้งนี้ ภายในเวลายี่สิบสี่ชั่วโมงนับ แต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทาง ตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลา ยี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคล หรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์กรดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถ ปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าว ไปปกครองดูแลและสั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือ เยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่า เด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้ บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบ ปรับได้ ตามมาตรา 72 ดังกล่าว เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวเด็กและเยาวชน และ สอบสวนปากคำเด็กให้ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายแล้ว ให้นำตัวผู้ต้องหาไปตรวจสอบการจับภายใน 24 ชั่วโมง นั้น ทางปฏิบัติในการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่สถานีตำรวจภูธรคงหลวง เด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บางคดีเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูง มีความสลับซับซ้อน ยากแก่การรวบรวมพยานหลักฐาน บางครั้งเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดในคดีเดียวกันจำนวนหลายคน บางคดีเด็กและเยาวชนอ่านหนังสือไม่ได้เขียนไม่ออกหรือเป็นใบ้ บางคดีเป็นคนต่างด้าวสื่อสารภาษาไทยไม่ได้ บางคดีต้องตามล่ามาแปลภาษาในคดีเดียวกันถึงสองภาษา ซึ่งคดีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงยากต่อการติดต่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กร้องขอ และที่ปรึกษากฎหมาย มาร่วมฟังการสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชนได้ทันเวลา ซึ่งการติดต่อบุคคลดังกล่าวต้องใช้เวลาหลายชั่วโมง บางครั้งไม่สามารถติดต่อบุคคลดังกล่าวได้ หากติดต่อบุคคลดังกล่าวไม่ได้ การสอบสวนเด็กและเยาวชนในครั้งนั้นก็ถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากไม่ชอบเมื่อส่งตัวเด็กและเยาวชนไปตรวจสอบการจับศาลเห็นว่าการจับกุมไม่ชอบ ศาลก็จะปล่อยตัวเด็กและเยาวชนไป พนักงานสอบสวนก็จะมิโทษทางวินัยตาม ประมวลกฎหมาย มาตรา 157 ซึ่งไม่เป็นธรรมต่อพนักงานสอบสวน ทั้งที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุด

จับกุมผู้ต้องหา ต้องมารับโทษทางวินัย พนักงานสอบสวนจึงเกิดความไม่มั่นใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ดังนั้นเพื่อให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความมั่นใจสะดวกและเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ถูกต้องรัดกุมถูกต้องตามระเบียบข้อกฎหมาย ผู้วิจัยจึงเห็นควร ให้ขยายระยะเวลาควบคุมตัวเด็กและเยาวชน ในชั้นสอบสวน จาก 24 ชั่วโมง เป็น 48 ชั่วโมง เพื่อจะได้เพียงพอต่อการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่มีข้อยุ่งยากสลับซับซ้อน ยากแก่การสืบสวนขยายผลหาตัวผู้กระทำความผิดร่วมและของกลางในคดี ซึ่งการขยายระยะเวลาควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนในชั้นสอบสวน จาก 24 ชั่วโมง เป็น 48 ชั่วโมง ก็ไม่ได้ทำให้เสียความยุติธรรมต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดแต่อย่างใด หากมีการปรับปรุงแก้ไขมาตรา 72 วรรคหนึ่งดังกล่าว ข้างต้นให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวน จะได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเรียบร้อย และเพิ่มความยุติธรรมต่อเด็กหรือเยาวชนที่ได้กระทำความผิดดียิ่งขึ้นต่อไป

4. ปัญหาการดำเนินคดีต่อเด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีอัตราโทษสูง ไม่ได้ นำ ป.วิ อาญา มาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 6 บัญญัติว่า ให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาใช้บังคับแก่คดีเยาวชนและครอบครัว เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งหมายความว่า มาตรา 6 ให้นำ มาตรา 133 ทวิ แห่ง ป.วิอาญา มาใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่ได้กระทำความผิด ใน 9 ฐานความผิด แต่ปรากฏว่าใน มาตรา 133 ทวิ ยังไม่มีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีอัตราโทษสูง ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 บัญญัติไว้แต่อย่างใด เพื่อให้เกิดความทัดเทียมและความเสมอภาคต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีอัตราโทษสูง ตาม มาตรา 145 วรรคสองและวรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ควรกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีอัตราโทษสูงไว้ให้ชัดเจน ใน มาตรา 133 ทวิ เป็นความผิดฐานที่ 10 เพื่อให้พนักงานสอบสวนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างชัดเจนสมบูรณ์ครบถ้วนถูกต้องตามกฎหมายทุกฉบับ ไม่ต้องมากังวลว่าตนเอง จะปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้อง โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี ชั้นพนักงานสอบสวนผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ

1 กระบวนการยุติธรรมควรเสริมสร้างให้มีการร่วมมือประสานงานกันระหว่างองค์กรที่ต้องมาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในการสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกอย่างสูงสุด ตลอดจนเป็นการให้บริการประชาชนอย่างถูกต้อง เป็นธรรม และคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้มากที่สุด โดยการจัดตั้งหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างองค์กร เพื่อให้ทุกหน่วยงานเข้ามามีบทบาทในการวางแผนทางการปฏิบัติงานร่วมกันเกี่ยวกับการ

สอบสวนปากคำเด็กและเยาวชน และวางแนวทางร่วมกันในการแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่

2 กระทรวงยุติธรรม ควรจัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญา (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2550) (ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2550) มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 133 ตริ ประกอบกับมาตรา 134/2 ที่ได้แก้ไขขึ้นมาใหม่ให้แก่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้ทราบแนวทางการปฏิบัติอย่างถูกต้องและมีความเข้าใจตรงกัน และควรมีการประชุมอบรมบุคลากรทุกฝ่ายร่วมกันเป็นระยะๆ

3 รัฐควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ และจำนวนบุคลากรที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในการสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชนให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยการให้งบประมาณดำเนินงานสอบสวนเพิ่มเติมแก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อนำมาพัฒนาระบบงานสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน เพื่อให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4 ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบางมาตรา เพื่อให้สอดคล้องกับการสอบสวนเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี ในชั้นพนักงานสอบสวน ผู้ทำวิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้
เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม ตามลำดับดังนี้

มาตรา 66วรรคหนึ่ง เป็น “ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า และการจับกุมให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่การออกหมายจับ”

มาตรา 66วรรคสอง เป็น “การจับกุมเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่การออกหมายจับ”

มาตรา 67 (ยกเลิก)

มาตรา 69/1 วรรคหนึ่ง เป็น “ในกรณีเด็กกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด โดยความผิดนั้น กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น และความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเพียงเล็กน้อย ตามพระราชบัญญัติการพนัน หากเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียกเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล หรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย มาว่ากล่าวตักเตือน ถ้าเด็กสำนึกในการกระทำ และบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย สามารถดูแลเด็กได้ ก็ให้งดการสอบสวน และปล่อยตัวไป

มาตรา 72 วรรคหนึ่ง เป็น “ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับทันที ทั้งนี้ ภายในสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย”

มาตรา 73 เพิ่มเติม วรรคห้า เป็น “ตามความวรรคหนึ่ง เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมมายังศาลเพื่อตรวจการจับกุมแห่งการนี้ด้วย”

มาตรา 75 วรรคสอง เป็น “ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กร้องขอ หรือนักการเมืองท้องถิ่น ของเด็กหรือเยาวชนร่วมฟังอยู่ทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ ทั้งนี้เมื่อคำนึง ถึงอายุเพศ และสภาพจิตของเด็กหรือซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย”

มาตรา 76 เป็น “เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอม ให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่ บันทึกไว้เพื่อทำทะเบียนประวัติอาชญากรและเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนในความผิด

1. ความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย
2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ
3. คดีอาญาที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป”

แก้ไขเป็น (ยกเลิก) มาตรา 97วรรคสอง

มาตรา 133ทวิ วรรคหนึ่ง เป็น “ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย อันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อผู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรร โชค ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการหรือคดีตามความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ ความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต ที่มีอัตราโทษสูง ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด 2564 มาตรา 145 วรรคสอง , วรรคสาม การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย ในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามไม่ให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร” หากมีการแก้ไขปรับปรุง ประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ที่สรุปและเสนอแนะไว้ในบทที่นี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินคดีเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี ชั้นพนักงานสอบสวน จะมีความคล่องตัวรวดเร็วถูกต้องเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการดำเนินคดีต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร กัลยาณมิตร. (2562). การนํานโยบายการปฏิบัติต่อด็กและเยาวชนไปปฏิบัติในสถานพินิจและ
 คຸ້มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัดสมุทรสาคร. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 7(1): 131-145.
- กรมพินิจและคຸ້มครองเด็กและเยาวชน. (2565). รายงานสถิติคดี ประจำปี พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: ศูนย์
 เทคโนโลยี สารสนเทศกรมพินิจและคຸ້มครองเด็กและเยาวชน.
- คณิต ณ นคร. (2564).กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.(พิมพ์ครั้งที่ 10).กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
 ณรงค์ ใจหาญ.(2566).หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1.(พิมพ์ครั้งที่15). กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
 เดชา สังขวรรณ. (2545). ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก ในกระบวนการ
 ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
 ทวีป ศรีน่วม. (2564). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปรับปรุงล่าสุด พ.ศ. 2564). กรุงเทพฯ:
 สถาบันนิติธรรมาลัย.
- ธนาชัย สุนทรอนันตชัย. (2565). ประเด็นสำคัญที่พึงมีและควรแก้ไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 พุทธศักราช 2560 : สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- นวพร สุนันท์ลีกันนัทและคณะ. (2564). หลักการและกฎหมายเกี่ยวกับการดูแลเด็กนอกระบบการศึกษา.
 ปทุมธานี: บริษัท นัชชาวัตน์ จำกัด.
- ประเทือง ธนิยผล. (2538).อาชญาวิทยาและทัณทวิทยา. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- มาตลักษ์ณ์ ออรุ้ง โรจน์, (2551). กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน,
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, (2560).ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง. (พิมพ์ครั้งที่ 5
 ปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สหรัฐ กิติ ศุภการ. (2560). คำอธิบายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ
 ครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. (2564). คู่มือมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา 90.
 กรุงเทพฯ: บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด.
- สถาบันกัลยาณราชนครินทร์. (2564). รายงานประจำปีของสถาบันกัลยาณราชนครินทร์ประจำปี 2564.
 กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สมชัย ฑีมาอูตมากร, (2554). พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ
 ครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลสยามพริ้นติ้ง,
- สุริย์ กาญจนวงศ์ และคณะ. (2563). การศึกษาปัญหาที่เป็นสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน.
 รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- เสริน ปุณณะหิตานนท์. (2563). การกระทำผิดในสังคม สังคมวิทยาและพฤติกรรมเบี่ยงเบน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดตาก. (2557). ความหมายเด็กและเยาวชน. ตาก: สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดตาก.
- อรอุมา วชิรประดิษฐพร. (2555). สาเหตุการทำความผิดของเด็กและเยาวชนกับมาตรการแก้ไขในเชิงรุก. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- Powers E. and Witmer H.. (1951). An experiment in the Prevention of delinquency: The Cambridge-Somerville Youth Study. New York: Columbia University Press.
- จิรัตน์ สอนกระต่าย. (2567). การถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนารูปแบบห้องสอบสวน เด็กและเยาวชนที่เหมาะสมในประเทศไทย. วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์, 10(2): 112–131.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2560). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกในการยุติข้อขัดแย้งทางอาญาสำหรับสังคมไทย. คุณภาพ 51(2): 112.
- ปฐมพงษ์ ศรีหาพล. (2566). การสืบสวนสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศจากเด็กและเยาวชนออนไลน์. วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 11(1): 1–14.
- ประธาน วัฒนวานิชย์. (2528). กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนการศึกษา เปรียบเทียบบรรทัดฐานทางด้านกฎหมาย. วารสารนิติศาสตร์, 15 (3): 210-225
- ประสิทธิ์ เอกบุตร. (2532). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ. วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช. 1 (2): 15-30
- ภัทรารวรรณ รัตนเกษตร. (2566). การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนบนหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก. วารสารรามคำแหง ฉบับ นิติศาสตร์, 12(1): 37-63. วารุณี ภูริสิน สิทธิ. (2561). การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน: แนวความคิดทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิชาญ เครือรัตน์. (2560). การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กรณีศึกษาอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนใน. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 1(2): 29-49.
- วิชาสิทธิ สีหตุลานนท์. (2562). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 5(1): 62-72.
- สุวรรณ คุณดิถณัฐวสา. (2565). ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน. วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์, 8(2): 80-98.
- อลิสา วังเย็น. (2567). การกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร, 1(1): 1–15.
- David Pålsson (2024). Children's right to participation in Swedish child welfare – The extent, nature and determinants of child interviews during investigations. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2024.107000>

Svein Arild Vis. (2021). Systematic approaches to assessment in child protection investigations: A literature review. Sage Journals Home, 64(3): 101-115

ธีรติ ภาคภูมิ. (2559). มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กและเยาวชน. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ธีรยุทธ สุทธิวารี. (2561). มาตรการพิเศษในการแก้ไขปัญหาคriminalityของเด็กและเยาวชน.
การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นัฐพล ชมภูนิช. (2559). การพัฒนาบทบาทของพนักงานสอบสวนในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็ก
และเยาวชนในคดีอาญา ศึกษาเฉพาะกองบัญชาการตำรวจนครบาล. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชานโยบายสังคม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์